

tederler. Ancak yargılanması sırasında ona böyle bir suçlamanın yapılmamış olması bu iddianın muhalflerince uydurulduğunu düşündürmektedir. Yargılanma sonucunda Mâzyâr'a ceza olarak 400 sopa vurulmasına hükmedildi ve Mâzyâr cezanın infazı sırasında öldü. Kardeşi Kûhyâr ise ihanetinden dolayı Mâzyâr'ın Deylemli muhafızları tarafından katledildi. Kârinîler hânedanı Kûhyâr'ın ölümüyle tarihe karışmış ve Taberistan Tâhirîler'in yönetimine geçmiştir (225/840).

BİBLİYOGRAFYA :

Belâzûrî, *Fütûh* (Rıdvân), s. 330-331, 332, 333, 334; İbnü'l-Fakih, *Kitâbü'l-Büldân* (nşr. M. J. de Goeje), Leiden 1967, s. 304, 305, 308, 309; Ya'kübi, *Târih*, II, 318, 425, 476, 477, 479; a.m.f., *Kitâbü'l-Büldân*, Leiden 1967, s. 277-278; Taberî, *Târih* (Ebü'l-Fazl), IV, 150, 151, 152, 153; VI, 534-535; VII, 510-511, 512-513; VIII, 164, 191, 316, 556, 574, 596, 614, 618; IX, 80-101, 103-104, 105; İbn Rüste, *el-A'lâku'n-neftse*, s. 150; İbn Havkal, *Şüretü'l-arz*, s. 377; İbn İsfendiyâr, *Târih-i Taberistân: An Abridged Translation of the History Tabaristân* (trc. E. G. Browne), Leiden-London 1905, s. 42-44, 94-95, 98, 122-123, 125-126, 127-132, 140-157; Zahîrüddîn-i Mar'âşî, *Târih-i Taberistân ve Rûyân ve Mâzenderân* (nşr. M. Hüseyin Tesbîhî), Tahran 1361 hş., s. 5-7, 59-67, 160; W. Madelung, "The Minor Dynasties of Northern Iran", *CHIr*, IV, 200-205; V. Minorsky, "Mâzyâr", *IA*, VII, 429-431; M. Rekaya, "Kârinids", *EP* (İng.), IV, 644-647.

AHMET GÜNER

KÂRIÜLHİDÂYE

(قاری الهدایة)

Ebû Hafs Sirâcüddîn Ömer b. Ali
b. Fâris el-Kinânî el-Mısrî
(ö. 829/1426)

Hanefî fakihî.

Kahire'de doğdu. Kendisiyle birlikte Alâ es-Seyrâmî'den ders okuduğu Sirâceddin adlı bir arkadaşından ayırt edilmesi için Kâriülhidâye diye anılmıştır. Hanefî fıkhının meşhur metinlerinden *el-Hidâye*'yi Ekmeleddin el-Bâbertî'den on altı defa okuduğu ve bu konuda hocasından daha yetenekli bir duruma geldiği için bu lakpla anıldığı (Sehâvî, VI, 109), kendisine bu lakabı hocası Seyrâmî'nin verdiği kaydedilir (İbn İyâs, II, 105). Kâriülhidâye ilim hayatına atılmadan önce terzilik yaptı. Ardından Berkükiye Medresesi'nde öğrenime başladı. Kur'ân-ı Kerim'i ezberledikten sonra Arap dili, fıkıh, usul ve tefsir gibi ilimleri tahsil etti. Alâ es-Seyrâmî, Ekmeleddin el-Bâbertî, Bedreddin İbn Hâs Bek, Ömer b. Raslân el-Bulkinî ve

Zeynüddin el-İrâkî belli başlı hocalarındandır. Zamanında Hanefî ulemâsının önde gelenlerinden biri olan Kâriülhidâye, İbn Tolun Camii'nde müdürlük, Berkükiye, Nâsiriyye, Şeyhüniyye, el-Eşrefiyye el-Kadîme, ez-Zâhiriyye el-Kadîme ve Akboğayviyye medreselerinde müderrislik yaptı. 827 Saferinde (Ocak 1424) Şeyhüniyye meşihatine tayin edildi. Öğrencileri arasında en tanınmışları İbnü'l-Hümâm, İbn Kutluboğa ve Nâsirüddin İbnü'l-Adîm'dir. Celâleddin Abdurrahman b. Ömer el-Bulkinî, Kâriülhidâye'nin döneminin Ebû Hanîfe'si olduğunu, Makrîzî de ondan sonra Hanefî fıkhını kendisi kadar bilen bir kimsenin gelmediğini söyler. Kâriülhidâye, seksen yaşını aşmış olarak 22 Rebîülâhîr 829'da (3 Mart 1426) Kahire'de vefat etti ve Berkükiye'nin sahra tarafında Eşref Barsbay'ın avlusuna defnedildi.

Kâriülhidâye'nin günümüze ulaşan tek eseri *Fetâvâ Kâri'i'l-Hidâye*'dir (*el-Fetâva's-Sirâciyye*). Çeşitli konularda verdiği fetvaları içeren eser öğrencisi İbnü'l-Hümâm tarafından derlenmiştir. Fetvalar fıkıh sistematiğine göre sıralanmakla birlikte fıkıhın bütün konularını değil bazı meselelerini kapsamaktadır. Sayfaların ebadına göre yirmi ile elli varak arasında bir hacme sahip olan ve İstanbul'daki kütüphanelerde çok sayıda nüshası bulunan eser (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1064, Şehid Ali Paşa, nr. 936, 947, 948, Ayasofya, nr. 1423, Lâleli, nr. 1269, Cârullah Efendi, nr. 2095, Köprülü Ktp., nr. 652) Muhammed er-Rahîl Garâyibe ve Muhammed Ali ez-Zagûl tarafından yayımlanmıştır (Amman 1999). Kâtib Çelebi'nin bu eseri Sirâceddin Ömer b. İshak el-Gaznevî'ye (ö 773/1372) nisbet etmesi (*Keş-*

fü'z-zunûn, II, 1227) doğru değildir. Kâriülhidâye'nin ayrıca Sindî'nin *Lübâbü'l-menâsik* adlı eserine bir şerh ve *el-Hidâye*'ye bir ta'lik yazdığı belirtilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Makrîzî, *es-Sülûk*, XI, 730; İbn Hacer, *İnbâ'ü'l-gumr*, VIII, 115-116; İbn Tağrıberdî, *ed-Delîlû's-Şâfi* (nşr. Fehîm M. Şeltût), Kahire 1399/1979, I, 501-502; İbn Kutluboğa, *Tâcüt't-terâcim fi men şannefe mine'l-Hanefiyye* (nşr. İbrâhîm Sâlih), Beyrut 1412/1992, s. 330; Sehâvî, *ed-Dav'ü'l-lâmî*, VI, 109-110; İbn İyâs, *Bedâ'î'u'z-zühûr*, II, 105; İbnü's-Şemmâ' el-Halebî, *el-Kâbesü'l-hâvî li-gureri Dav'i's-Sehâvî* (nşr. Hasan İsmâil Merve - Haldûn Hasan Merve), Beyrut 1998, II, 19-21; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1227, 2034; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, VII, 191; Leknevî, *el-Fevâ'idü'l-behiyye*, s. 180; Brockelmann, *GAL*, II, 98; *Suppl.*, II, 91; Ahmet Özel, *Hanefî Fıkıh Âlimleri*, Ankara 1990, s. 92-93.

HÜSEYİN KAYAPINAR

KARIYE CAMİİ

İstanbul'da XV. yüzyıl sonunda
kiliseden çevrilmiş cami.

Edirnekapı'nın Haliç'e bakan yamacında bulunan mâbed, Bizans döneminin önemli manastırlarından Khora'nın İsâ'ya adanmış kilisesidir. Tarihçesi ve ilk yapısı hakkında birçok bilgi olmakla beraber bunlardan büyük bir kısmı tarihî gerçeklerle uyuşmamaktadır. Khora kelime olarak bir yerleşim yerinin dışını, taşrayı ifade etmektedir. Türkçe'de "köy" anlamındaki *karyeden* gelen *kariye* de bir bakıma bunun tercümesidir. IV. yüzyıl başlarında Konstantinos tarafından yaptırılan surların dışında kaldığından manastıra bu adın verildiği ileri sürülürse de bu görüş pek inandırıcı değildir. Fakat kilisenin içinde

Kariye Camii'nin planı ve XIX. yüzyılda Galanakis tarafından çizilen resmi (Paspatis, s. 327)

